

merendeels monumentale orgels. Hiervoor benutte de auteur voornamelijk rapporten van Monumentenzorg. De omvang der beschrijvingen is erg wisselend: een tiental plaatsen wordt met enkele regels bedeed, andere krijgen drie pagina's. Het boek sluit af met een compleet 'Overzicht van in Limburg aanwezige orgels' (alfabetisch volgens de in dit jaar van uitgave verouderde indeling van gemeenten). Uiteindelijk blijkt dit boekje een omgewerkte, maar gezien de vele onjuistheden in het 'Overzicht' niet bijster bijgewerkte, uitgave van *Kerkorgels in Limburg*, dat de auteur in 1975 publiceerde. Voor wie als historicus of musicoloog in dit onderwerp geïnteresseerd is, biedt dit boek te weinig details (bijvoorbeeld nauwelijks vindplaatsen in archieven; geen vermelding van koppels, toonhoogte, klavier- en pedaalomvang). De cultuurhistoricus mist ook nog de juist in Limburg zo boeiende culturele verbindingslijnen. Maar degenen die algemeen belang stellen in orgels in Limburg, treffen hier een wat losse, maar beslist interessante verzameling gegevens aan.

F. Jespers

G. Puchinger, *Ontmoetingen met anti-revolutionairen*, Uitgeverij Terra, Zutphen (1981), 356 blz. geb. f 34,-.

De A.R.P., langer dan een eeuw exponent van een zich politiek emanciperend deel van ons volk, is opgeheven. Het archief wordt momenteel geordend, wij wachten op publicatie te gelegener tijd. Het was een goede gedachte, intussen alvast de artikelen die Puchinger de laatste decennia heeft geschreven over figuren uit haar geschiedenis te bundelen in een fraai boek. De auteur had eigenlijk herhalingen moeten schrappen en het al te juichende moeten mitigeren, maar geeft onmiskenbaar boeiende lectuur. Het eerste deel, dat over de negentiende-eeuwers handelt bevat mij het beste; het tweede deel vertoont teveel het karakter van jubileumtoespraken. Puchinger begint met Da Costa en komt via Groen van Prinsterer bij Kuyper. Over hen is reeds veel, maar altijd nog te weinig gepubliceerd. In zijn enthousiasme brengt de auteur ook J. R. Thorbecke en J. T. Buys uitvoerig voor het voetlicht, alsof zij mede tot het gezelschap behoren.

Wij mogen van het boek niet meer vragen dan het geven wil. Puchinger biedt geen gedetailleerde, tot in de puntjes verantwoorde beschrijving. De titel spreekt van een 'ontmoeting'. Zoiets geeft gelegenheid voor (uitgebreide) citaten, anecdotische verhalen en treffende typeringen.

Dat betreft vooral Kuyper, van wie niet minder dan vijf portretten werden opgenomen. De auteur zal het billijken dat de historicus op zeker ogenblik toch meer dan een 'ontmoeting' wenst. Als hij wil heeft Puchinger de bouwstenen bij de hand om ons eens de biografie van 'de totale Kuyper' te bezorgen waaraan reeds lang behoefte bestaat.

P. L. Schram